

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XI. De scientia indita, vel infusa animæ Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Super questionis undecima articulum primum.

Titulus articuli clarus est: intelligitur quippe ut sonat. In corpore est unica conclusio: anima Christi per scientiam inditam nouit omnia, excepta diuina essentia: Probat.

QVAESTIO XI.

De scientia indita, uel infusa anima Christi, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de scientia indita, uel infusa anima Christi.

Et circa hoc quaruntur sex.

Primo, Vtrum secundum hanc scientiam Christus sciat omnia.

Secundo, Vtrum hac scientia uti potuerit non conuertendo se ad phantasmata.

Tertio, Vtrum hac scientia fuerit collatiua.

Quarto, De comparatione huius scientiae ad scientiam angelicam.

Quinto, Vtrum fuerit scientia habitualis.

Sexto, Vtrum fuerit distincta per diuersos habitus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum secundum scientiam inditam uel infusam Christus omnia sciat.

ADPRIMUM sic proceditur. Videtur, quod secundum hanc scientiam Christus non cognouerit omnia.

Hac in scientia indita est Christo ad perfectionem possibilis intellectus eius: sed intellectus possibilis animae humanae non uidetur esse in potentia ad omnia simpliciter, sed ad illa sola, in quae potest reduci in actum per intellectum agentem, qui est proprium actuum ipsius, quae quidem sunt cognoscibilia secundum rationem naturalem.

Ergo secundum hanc scientiam non cognouit Christus ea, quae naturaliter rationem excedit.

2 Prae. Phantasmata se habent ad intellectum humanum sicut colores ad uisum, ut dicitur de anima: sed non pertinet ad perfectionem uisus potentiae cognoscere ea, quae sunt omnino absque colore.

3 Prae. Phantasmata se habent ad intellectum humanum sicut colores ad uisum, ut dicitur de anima: sed non pertinet ad perfectionem uisus potentiae cognoscere ea, quae sunt omnino absque colore.

4 Prae. Phantasmata se habent ad intellectum humanum sicut colores ad uisum, ut dicitur de anima: sed non pertinet ad perfectionem uisus potentiae cognoscere ea, quae sunt omnino absque colore.

5 Prae. Phantasmata se habent ad intellectum humanum sicut colores ad uisum, ut dicitur de anima: sed non pertinet ad perfectionem uisus potentiae cognoscere ea, quae sunt omnino absque colore.

6 Prae. Phantasmata se habent ad intellectum humanum sicut colores ad uisum, ut dicitur de anima: sed non pertinet ad perfectionem uisus potentiae cognoscere ea, quae sunt omnino absque colore.

stantia ad gratiae ordinem, quae angelorum naturalem cognitionem excedunt. Sed quia per eam non uidebat diuinam essentiam, quam per scientiam beatam uidebat, ideo excepta est cognitio diuina essentiae a scientia indita. Sola autem essentia diuina excepta est, quia reliqua omnia aut ad naturalem, aut ad reuelatam cognitionem spectant, cum etiam angeli ipsi per reuelationem, hoc est per infusas species, ab anima nostra separata cognoscantur.

ergo neque ad perfectionem intellectus humani pertinet cognoscere ea, quorum non possunt esse phantasmata, sicut sunt substantiae separatae. Sic ergo cum huiusmodi scientia fuerit in Christo ad perfectionem animae intellectus ipsius, uidetur quod per huiusmodi scientiam non cognouerit substantias separatas.

3 Prae. Ad perfectionem intellectus non pertinet cognoscere singularia. Videtur ergo quod per huiusmodi scientiam anima Christi singularia non cognouerit.

SED CONTRA est, quod dicitur Isa. 11. quod repleuit eum Spiritus sapientiae & intellectus, scientiae & consilij: sub quibus comprehenduntur omnia cognoscibilia: nam ad sapientiam pertinet cognitio omnium diuinorum: ad intellectum autem pertinet cognitio omnium immaterialium: ad scientiam autem pertinet cognitio omnium conclusionum: ad consilium autem cognitio omnium agibilium. Ergo uidetur quod Christus secundum scientiam inditam sibi per Spiritum sanctum habuerit omnium cognitionem.

RESPON. Dicendum, quod sicut prius dictum est, conueniens fuit ut anima Christi omnino esset perfecta per hoc quod omnis eius potentialitas sit reducta ad actum. Est autem considerandum, quod in anima humana, sicut in qualibet creatura, consideratur duplex potentia passiva. una quidem, per comparationem ad agens naturale: alia uero per comparationem ad agens primum, quod potest quamlibet creaturam reducere in actum aliquem altiore actum, in quem reducit per agens naturale: & haec consuevit uocari potentia obedientiae in creatura. Vtraque autem potentia animae Christi fuit reducta in actum, secundum hanc scientiam diuinitus inditam. Et ideo secundum eam anima Christi, primo quidem cognouit quae

reuelatam cognitionem spectant, cum etiam angeli ipsi per reuelationem, hoc est per infusas species, ab anima nostra separata cognoscantur. In responsione ad secundum articulum, nota primo, quod cum dicitur animam separatam cognoscere substantias separatas per species, non est sensus, quod intelligantur per proprias substantias, ut species intelligibiles ab anima separata: sed est sensus, quod per species, hoc est per proprias species intelligibiles, & non per species rerum sensibilibus (ut modo fit) intelligantur: sicut color dicitur uideri per seipsum, quando per propriam speciem uidetur. Patet autem hunc esse sensum in eodem ex hoc, quod ad primam partem se remittit, ubi in ar. 2. q. 89. determinatum est, animam separatam cognoscere substantias separatas, per species diuinitus sibi infusas.

Nota secundo, quod cum de anima Christi dicitur, quod cognouit substantias separatas per modum, quo cognouit illas anima separata, communicatio haec in modo cognoscendi intelligitur solum quod ad substantiam rerum modi cognoscendi, & non quod ad perfectionem, hoc est, quod anima Christi communicat cum anima separata in hoc, quod utraque cognouit substantias separatas per species influxas a Deo: sed anima Christi tali modo cognoscens, & perfecte & distincte cognouit substantias separatas, ut in quarto articulo infra patet: anima uero separata imperfecte nouit substantias separatas, ut in prima parte patet. Et propter ea in littera haec dicitur, quod anima separata aliquoties nouit substantias separatas, & non dicitur absolute, quod nouit illas.

In responsione ad tertium, circa cognitionem singularium omnium, triplex dubium occurrit. Primum ex Scoto in 3. sent. dist. 14. q. 3. ubi refert quod si in Christo ponitur cognitio abstractiua omnium singularium, concedendum est, cuiuslibet singularis esse propriam speciem in intellectu Christi, & consequenter duo alia, hoc est, & plures species eiusdem speciei simpliciter in eodem, & in finitis species infinitorum (singularium possibilium) alia mensuris.

Secundum

tertium, quod si in Christo ponitur cognitio abstractiua omnium singularium, concedendum est, cuiuslibet singularis esse propriam speciem in intellectu Christi, & consequenter duo alia, hoc est, & plures species eiusdem speciei simpliciter in eodem, & in finitis species infinitorum (singularium possibilium) alia mensuris.

tertium, quod si in Christo ponitur cognitio abstractiua omnium singularium, concedendum est, cuiuslibet singularis esse propriam speciem in intellectu Christi, & consequenter duo alia, hoc est, & plures species eiusdem speciei simpliciter in eodem, & in finitis species infinitorum (singularium possibilium) alia mensuris.

tertium, quod si in Christo ponitur cognitio abstractiua omnium singularium, concedendum est, cuiuslibet singularis esse propriam speciem in intellectu Christi, & consequenter duo alia, hoc est, & plures species eiusdem speciei simpliciter in eodem, & in finitis species infinitorum (singularium possibilium) alia mensuris.

tertium, quod si in Christo ponitur cognitio abstractiua omnium singularium, concedendum est, cuiuslibet singularis esse propriam speciem in intellectu Christi, & consequenter duo alia, hoc est, & plures species eiusdem speciei simpliciter in eodem, & in finitis species infinitorum (singularium possibilium) alia mensuris.

tertium, quod si in Christo ponitur cognitio abstractiua omnium singularium, concedendum est, cuiuslibet singularis esse propriam speciem in intellectu Christi, & consequenter duo alia, hoc est, & plures species eiusdem speciei simpliciter in eodem, & in finitis species infinitorum (singularium possibilium) alia mensuris.

tertium, quod si in Christo ponitur cognitio abstractiua omnium singularium, concedendum est, cuiuslibet singularis esse propriam speciem in intellectu Christi, & consequenter duo alia, hoc est, & plures species eiusdem speciei simpliciter in eodem, & in finitis species infinitorum (singularium possibilium) alia mensuris.

tertium, quod si in Christo ponitur cognitio abstractiua omnium singularium, concedendum est, cuiuslibet singularis esse propriam speciem in intellectu Christi, & consequenter duo alia, hoc est, & plures species eiusdem speciei simpliciter in eodem, & in finitis species infinitorum (singularium possibilium) alia mensuris.

In q. 12. a. 1. quod omnis potentia obedientia ad actum naturae animae proportionata, ut dicitur ad actum: sed constat autem quod cognoscere per reuelationes est actus naturae animae in statu tam uia quam patrie locata proportionatus, immo de his, ut patet de reuelationibus necessariis, & factis Ecclesiae tam triumphanti quam militantis. Et quis diceret potentiam hanc esse quidem respectu animae humanae, absolute potentia obedientiae: respectu uero eiusdem in utroque statu esse naturalem. (ut potest naturaliter conuenientia consequente statum) non aberret. Vnde cum Christus fuerit uertus uia tor & comprehensor simul, optime de ipsius anima inferunt, quod utraque illius potentia reducta est ad actum. Aduerte secundum, quod ideo essentia diuina cognitio excepta est, quia non cognoscitur naturaliter, nec per reuelationem. Et intellige, reuelationis nomine quemcumque influxum speciei cuiuscumque intelligibilis, & per cognitionem diuinae essentiae, non quamcumque cognitionem, sed uisionem illius. Nouit siquidem anima Christi per scientiam inditam, diuinam naturam multo magis, quam quicumque philosophus, immo quam anima separata, immo quam angeli naturali cognitione, quoniam clara reuelatione nouit Deum esse trinum in personis, & alia huiusmodi spec...

phantasmatum eleuare, & dicere, licet actualiter discursu aut phantasmate ut sit accidentale scientia in se, tamen scientia infusa anime Christi ex hoc ipso, quod apta nata est compati in suo usu discursum ac phantasmata, manifestatur a posteriori essentialiter consequente, inferior scia angelica, qua nec discursum, nec phantasma patitur, suo admisceri uisum. Et quod Auctor ab essentiali proprietate in 3. articulo manifestata, declarauit intentum hic, a notioribus tradens doctrinam referuans proprio loco essentialis differentiam de particularitate specierum.

Circa doctrinam predictam cent duo dubia ex Sco. in 3. sent. dist. 1. q. 4. Alterum de perfectione seu nobilitate specierum infusarum anime Christi, scilicet quoniam Auctor ad sextum hoc differt articulum, in deo illic tractandum referretur. Alterum de actuali ac intuitu cognitionis perfectione, quam anima Christi habuit in proprio genere, quod hic tractandum est. Tenet siquidem, quod anima Christi imperfectius quocumque angelo intuitiue cognouerit in proprio genere quicquid in ueri utriusque datum est. Et ratio sua est, quia obiectum idem respectu utriusque, & intellectus anime Christi est imperfectior, quam intellectus angeli. Reprimé de uox, potens os in celum: sed quia ex errore in principio procedit, excusanda tenet: prouenit enim hic error ex illo falso principio, Notitia intuitiua in proprio genere non est per speciem, & rursum, ad huiusmodi notitiam concurrat solus intellectus cum obiecto. Primum enim iam ex dictis patet esse falsum, secundum uero ex requisito lumine infuso ad cognitionem supernaturalem rerum in proprio genere, arguitur falsitatis. Et potes tu ex hoc lapsu arguere principia hec esse falsa, ut pote deducenda ad infandam de Christi anime sententiam: est namque secundum gratuita dona anime intellectiue non minoratus ab angelis, sed super omnes angelos sublimatus, cum non nisi paulomianus, hoc est, secundum corporis passionem, ut exponit Apostolus ad Heb. 3. fuerit minoratus ab angelis. Cognoscit ergo anima Christi tam abstrahitue, quam intuitiue per infusas species in proprio genere res longe perfectius, quicunque angeli, & hoc excellentiori lumine gratuito sibi collato, quam sit lumen naturale angelorum, ut in litera dicitur.

scientia indita anime Christi, potest dupliciter considerari. Vno modo secundum illud, quod habuit a causa influente. Alio modo secundum id, quod habuit ex subiecto recipiente. quantum igitur ad primum, scientia indita anime Christi, fuit multo excellentior, quam angelorum scientia: & quantum ad multitudinem cognitorum, & quantum ad scientie certitudinem, quia lumen spiritualis gratia, quod est inditum anime Christi, est multo excellentius, quam lumen, quod quod pertinet ad naturam angelicam. Quantum autem ad secundum, scientia indita anime Christi, est infra scientiam angelicam, scilicet quantum ad modum cognoscendi, qui est naturalis anime humane, qui scilicet est per conuersionem ad phantasmata, & per collationem & discursum. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

ARTICVLVS V.

Utrum haec scientia fuerit habitualis.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit habitualis scientia. Dicitur enim, quod animam Christi deicit maxima perfectio scientie: sed maior est perfectio scientie existentis in actu, quam existentis in potentia uel habitu. ergo conueniens fuisse uideretur, quod omnia sciret in actu: non ergo habuit habituales scientias.

¶ 2 Præ. Cum habitus ordinetur ad actum, frustra uidetur esse habitualis scientia, que nunquam in actu reducitur. Cum autem Christus scierit omnia, sicut iam dictum est, non potuisset actu omnia illa considerare, unum post aliud cogi-

anima Christi fuit habitualis. Probatur, Modus scientie indite anime Christi fuit conueniens subiecto recipienti, ergo scientia indita anime Christi fuit habitualis. Antecedens probatur: quia receptum est in recipiente per modum recipientis. Consequenter uero probatur: quia modus connaturalis anime humane est, ut recipiat scientiam per modum habitus. Probatur hoc. Modus connaturalis anime humane est, ut quandoque sit intelligens actu & quandoque in potentia. ergo modus connaturalis eiusdem est, ut quandoque sit in habitu, quia medium inter puram potentiam, & actum compleum est habitus, & medium est eiusdem generis cum extremis, hoc est si extrema sunt naturalia, medium est connaturale: hoc enim ad idem potestatem generis spectat quia penes unitatem subiecti communis extremis & medio attenditur genus. Et sicut est naturalis uia inter extrema per medium, ita oportet esse connaturalem uiam per medium in illo, cui utrumque extremum est uicinius connaturale, alioquin transiit de connaturali extremo ad aliud connaturale extremum, non esset connaturalis, aut sine medio, extremis non habentibus medium, quorum utrumque a nature ordine exorbitat.

tando, quia infinita non est enumerando pertransire. Frustra igitur fuisset in eo, quorundam scientia habitualis, quod est inconueniens. Habuit ergo actualem scientiam omnium, quae sciuit, & non habituales.

¶ 3 Præ. Scientia habitualis est quaedam perfectio scientie: perfectio autem est nobilior perfectibili. Si igitur in anima Christi fuisset aliquis habitus scientie creaturæ, sequeretur quod aliquid creatum esset nobilius, quam anima Christi. non igitur in anima Christi fuit habitualis.

SED CONTRA, Scientia Christi de qua nunc loquimur, uniuoca fuit scientie nostrae: sicut & anima eius fuit unius speciei cum anima nostra: sed scientia nostra est in genere habitus, ergo & scientia Christi fuit habitualis.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, * modus huius scientie indite anime Christi fuit conueniens ipsi subiecto recipienti: nam receptum est in recipiente per modum recipientis. Est autem hic modus connaturalis anime humane, ut quandoque sit intelligens actu, quandoque in potentia: medium autem inter puram potentiam & actum compleum, est habitus: eiusdem autem generis est medium & extrema: & sic patet quod modus connaturalis anime humane est, ut recipiat scientiam per modum habitus: & ideo dicendum est, quod scientia indita anime Christi fuit habitualis, & poterat ea uti, quando uolebat.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in anima Christi fuit duplex cognitio, & utraque suo modo perfectissima. Vna quidem excedens modum nature humane, quia scilicet uidit Dei essentiam, & alia in

parem: scientia autem ipsius infusa dicitur perfectissima, non simpliciter, quia neutro modo est perfectissima, sed in genere, hoc est genere cognitionis rerum in proprio genere. In hoc siquidem genere est perfectissima, & negatiue, quia nulla scientia in proprio genere inuenitur perfectior illa, quae data est anime Christi: & positue, quia ipsa est perfectior qualibet alia scientia in proprio genere inuenta, tam in hominibus, quam in angelis.

In responsione ad secundum nota primo, quod cum multipliciter potuisset argumento secundo satisfieri, puta ex parte ipsius habitus, dicendo quod licet non possit tali modo, hoc est numerando unum post aliud exire in actum cognitionis infinitorum, quae habitualiter nouit, potest tamen exire in actum cognitionis eorundem alio modo, scilicet simul cognoscendo actum quicumque per unam speciem representatur, ita quod cognitio sit successiua quoad numerum specierum intelligibilium, quae sunt finitae, & non quoad numerum per illas cognitorum, quae sunt infinitae. Nec exigit habitus, sicut Thomae. H 2 habitualis

Ar. præced.

Super questionis undecima articulum quintum

Titulus clarus est. In corpore articuli unica est conclusio. Scientia indita

habitualis cognitio infinitorum, ut possit exire in actum tali modo, scilicet numerando cognita unum post aliud: quoniam non sic est in potentia et actum consummandum, sed ad actus inconsumabiles. Maluit tamen Auctor alia via solvere, hoc est ex parte voluntatis, quae est reductiva habitus de onto in operationem, &

ipsa, & haec fuit perfectissima simpliciter, & talis cognitio non fuit habitualis, sed actualis respectu omnium, quae hoc modo cognovit. Alia autem cognitio fuit in Christo, secundum modum proportionatum humanae naturae, prout scilicet cognovit res per species sibi diuinitus inditas, de qua cognitione nunc loquimur. Et haec cognitio non fuit simpliciter perfectissima: sed perfectissima in genere humanae cognitionis: unde non oportuit, quod esset semper in actu.

¶ Super quaestione prima articulum seximum.

Titululus clarus est. De scientia si quidem infusa quaeritur, an sit infusa Christo in unica specie seu habitu, an in diversis. Et ratio duobus, excellentia magna talis scientia infusa anime Christi.

¶ In corpore unica est conclusio responsiva quaesito. Scientia indita anime Christi fuit distincta secundum diversos habitus. Probatur. Habitus scientiae diversificatur in nobis ex diversitate generis scibilis, sed respectu scientiae inditae anime Christi inveniuntur diversitas generis scibilis, ergo scientia indita anime Christi distinguitur in diversos habitus. Maior probatur ex 1. Polit. Minor quae non nisi implicite ex litera habetur, hoc est in sua probatione, probatur in litera sic. Connaturale est anime humanae, ut recipiat species in minori universalitate, quam angeli, ita scilicet quod in diversas naturas specificas per diversas species intelligibiles cognoscat. Sed scientia indita anime Christi habuit modum connaturalem anime humanae, ergo scientia indita anime Christi est distincta per species intelligibiles secundum diversitatem naturarum specificarum. Hoc autem nihil aliud est, quam scientiam talem respicere diversa genera scibilia: nam si diversificatur secundum diversas naturas specificas, multo magis distinguitur secundum diversa genera scibilia, cum minor sit distinctio per genera scibilia, quam per specificas naturas: quoniam sub uno genere scibilibus comprehenduntur multae naturae specificae, ut patet ex supra dictis.

¶ Et scito, quod cum hic dicitur species intelligibiles oportere diversificari secundum diversas naturas specificas, intelligendum est de naturis proprie, hoc est substantiis, nam per unam & eandem speciem infusam intelligit anima Christi substantiam & proprietates accidentiaque eius. Rursum non ita intelligas species intelligibiles infusas dearticulari ad naturas specificas, ut praecite representent eas & non principia individuantia, ut faciunt species intelligibiles abstractae a phantasmatibus, & qua-

les fuerunt species infusae primo homini: quoniam species infusae anime Christi, sunt non per accidens: sed ex suo genere infusae, & ita ad naturas substantiarum specificas artantur, ut simul individua earum ostendantur distincte, alioquin aut non novisset haec scientia omnia, aut infinitae species ponerentur, quorum utrumque esse falsum monstratum est.

¶ Circa hanc doctrinam iunctam responsioni ad primum dubium superius referuntur ex Scot. in 3. sentent. dist. 14. q. ult. volente, quod species intelligibiles in fusae anime Christi fuerunt perfectissimae, quia sicut ponitur anime Christi collatum esse gratiam summam possibilem creaturae, ita probabile est infusae esse sibi spes perfectissimas, & nobilissimas, per quas perfectissime novit habitualiter res cognitione abstractiva.

ARTICULUS VI.

¶ Vtrum haec scientia fuerit distincta per diversos habitus.

AD SEXTUM sic proceditur. Videtur quod in anima Christi non fuerit nisi unus habitus scientiae. Quanto enim scientia est perfectior, tanto est magis unita: unde & angeli superiores per formas magis uniuersales cognoscunt, ut in prima parte dictum est: sed scientia Christi fuit perfectissima, ergo fuit maxime una. Non ergo fuit distincta per plures habitus.

¶ 2. Praet. Fides nostra deriuatur a scientia Christi: unde dicitur Hebr. 12. Aspicientes in auctorem fidei & consummatorem Iesum: sed vnus est habitus fidei de omnibus credibilibus, ut in 2. parte dictum est. Ergo multo magis in Christo non fuit nisi unus habitus scientiae.

¶ 3. Praet. Scientiae distinguuntur secundum diversas rationes scibilibus: sed anima Christi omnia sciuit secundum unam rationem, scilicet secundum lumen diuinitus infusum, ergo in Christo fuit tantum vnus habitus scientiae.

SED CONTRA est, quod Zach. 3. dicitur, quod super lapidem vnū, id est, Christum sunt septem oculi:

naturalem anime humanae, scientiam autem infusam modificari ponitur in litera ad naturalem modum anime humanae, & ideo species eius intelligibiles esse minus uniuersales, ac per hoc minus perfectas, quam species angelorum: respondendum est ex responsione ad primum in art. praeced. quod vnio beata & huiusmodi, sunt de ordine connaturalium soli diuinae naturae, ac per hoc superexcedentium modum cuiuscumque naturae create. Et propterea non articulantur aut modificantur ex modo naturali anime uel angeli. Scientia autem infusa est de ordine connaturalium creaturis scilicet angelis, & animabus nostris in statu separationis, ac per hoc est de ordine proportionatorum modo humanae naturae, & propterea merito ponitur ipsam modificari & de articulatione, iuxta connaturalem modum humanae naturae, ac per hoc, ut in litera dicitur, ponitur species ipsius esse minus uniuersales & imperfectiores, quam sunt species angelice. Cum qua tamen imperfectione specierum itat, quod scientia infusa anime Christi, quoad euidetiam, certitudinem, multitudinemque cognitorum sit perfectior scientia angelica, per excellentiam luminis, ut praedictum est. ¶ In responsione ad tertium eiusdem art. 6. nota, quod sicut Aristoteles posuit, ad intellectionem nostram concurrere tria, scilicet subiectum in sua specie intelligibili, & intellectum possibilem elicientem intellectionem, & lumen intellectus agentis, quo clarent immediate principia, & illis mediantibus reliqua. Concurrere enim intellectum agentem non solum ad generationem specierum

